

اثرات آموزش و یادگیری در بستر موبایل بر کیفیت زندگی دانش آموزان

لاله فرزانه^۱

^۱ کارشناسی ارشد رشته شیمی - فیزیک، معاون اجرایی.

اداره آموزش و پرورش شهرستان مشهد، دبستان هدی^۲، منطقه تبادلکان، استان خراسان رضوی.

چکیده:

هدف کلی آموزش و پرورش انتقال اطلاعات و معلومات بشری از یک نسل به نسل دیگر و ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار فرد است. در دنیای ماشینی و شهری امروز که والدین فرصت چندانی برای صرف وقت با فرزندانشان ندارند و از طرف دیگر تک فرزندی بودن خانواده‌ها، والدین ساده‌ترین راه را برای سرگرم نمودن فرزندانشان انتخاب می‌نمایند، بدین صورت که ابزارهایی همچون تلفن همراه، لپ‌تاپ، رایانه شخصی و اینترنت را در اختیار فرزند دبندشان قرار می‌دهند تا او در اتاق خود به کار با آنها مشغول شود؛ حال آن که فرزند تنها از نظر فیزیکی در محیط امن خانه به سر می‌برد، ولی در عمل از طریق این وسایل به ویژه اینترنت به دنیایی به مراتب بزرگتر از محیط پیرامونش قدم می‌نهد و با چیزهایی مواجه می‌شود که بسیاری از پدران و مادران از وجود آنها آگاه نیستند. با توجه به این امر مطالعه حاضر با هدف بررسی اثرات آموزش و یادگیری در بستر موبایل بر کیفیت زندگی دانش آموزان انجام گردید. این پژوهش از نوع کاربردی و از روش توصیفی - تحلیلی جهت بررسی پارامترهای مورد بررسی سود جسته است. در ادامه داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS آزمون فرضیه انجام گرفت و سرانجام یافته‌های تحلیلی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: آموزش و یادگیری، رسانه، کیفیت زندگی.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

مقدمه

امروزه، شیوه‌های ضربه زدن به فرهنگ و هویت ملی یک کشور تغییر یافته و دشمنان سعی می‌کنند از طریق جنگ نرم‌افزاری به فروپاشی بنیان خانواده و آرا و عقاید جوانان آن مرز و بوم نایل آیند. گسترش فناوری‌های نوین در عرصه‌ی الکترونیک و رایانه در چند دهه‌ی گذشته، موجب پدیدار شدن انواع و اقسام لوازم و برنامه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای از جمله اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و ... در جهان شده است. کودکان و نوجوانان عصر حاضر مانند کودکان و نوجوانان نسل‌های گذشته نیستند که تنها با بازی کردن با همسالانشان و تماشای کارتون‌های تلویزیونی سرگرم شوند. تقریباً تمامی این کودکان و نوجوانان از همه‌ی این فناوری‌ها یا برخی از آنها برخوردارند. صرف نظر از کاربرد وسیع این ابزارها، آنچه امروزه کاربرد وسیعی یافته و بخش وسیعی از فعالیت‌های روزمره‌ی افراد را پوشش می‌دهد، اینترنت و به تبع آن فضای مجازی است. در میان اقشار جامعه، قشر دانش‌آموزان تحت تأثیر شدید رسانه‌ها، به ویژه موبایل، هستند و این امر از دو جهت قابل توجه است: نخست اینکه در زمانی وسایل ارتباط جمعی با انسان‌های بزرگ و بالغ برخورد می‌کنند که آنان دارای ذهنی پرداخته و ساخته شده هستند. از این رو، پیام‌ها کمتر می‌توانند در آن‌ها رسوخ کنند؛ زیرا شخص از سازوکارهای دفاعی خاص خود برخوردار است. اما این امر در مورد دانش‌آموزان مصداق ندارد؛ ذهن آنها، ساده و فاقد شبکه به هم پیوسته متشکل از اندیشه‌ها و باورهاست. هنوز ذهن رموز تحلیل عقاید، سنجش و سپس پذیرش یا طرد منطقی آنان را بازیافته است. بدین روی، او بدون هیچ پناه یا حفاظی در برابر وسایل ارتباط جمعی قرار می‌گیرند و سخت تأثیر می‌پذیرند. در بحث‌های مربوط به کیفیت زندگی، فقط زیستن مهم نیست؛ بلکه، کیفیت آن نیز دارای اهمیت است (Cramer et al, 2004) و نگرانی از کیفیت زندگی، یکی از مشخصه‌های جامعه معاصر است (Pacione, 2003). کیفیت زندگی، وضعیت فرد و یا افراد یک جامعه را با توجه به عوامل برونزایی نظیر فن‌آوری تولید، زیر ساخت‌ها، روابط اجتماعی، نهادهای اجتماعی، محیط زیست و مانند آن‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهد (باسخا و همکاران، ۱۳۸۹). در واقع مفهوم کیفیت زندگی یک متغیر مرکب می‌باشد که از چندین متغیر متأثر می‌گردد. تغییر در سطح درآمد مردم، شرایط زندگی، وضع سلامت، محیط، فشار روحی- روانی، فراغت، شادمانی خانوادگی، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر نظیر آن به شکل مرکب کیفیت زندگی و تغییرات آن را تعیین می‌کند (حیدری، ۱۳۹۰). امروزه با توسعه برنامه‌ریزی‌ها، میزان رضایت از کیفیت زندگی در فضاهای برنامه‌ریزی شده از اهداف اولیه و اصلی به شمار می‌رود، بنابراین اندیشمندان برنامه‌ریزی اعتقاد دارند که، برنامه‌ریزی‌ها باید همسو با بهبود کیفیت زندگی باشد. از طرفی، بهبود کیفیت زندگی می‌تواند زمینه‌های دیگر توسعه را به همراه داشته باشد (قالیباف، رمضانزاده لسبویی و یاری شگفتی، ۱۳۸۸). کیفیت زندگی به شدت از زمان و مکان متأثر است و مؤلفه‌ها و عوامل تشکیل دهنده آن با توجه به دوره زمانی و مکانی جغرافیایی فرق خواهند کرد (زبردست و بنی‌عامری، ۱۳۸۹). هدف از این پژوهش اثرات آموزش و یادگیری در بستر موبایل بر کیفیت زندگی دانش‌آموزان می‌باشد.

فرضیه تحقیق

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

- بین اثرات آموزش و یادگیری در بستر موبایل و کیفیت زندگی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

کیفیت

کیفیت اصطلاحی است که برای بیان توسعه رفاه در یک جامعه به کار می‌رود. به طور خیلی ساده می‌توان گفت که تسهیلات رفاهی منعکس کننده شرایط زندگی و رفاه افراد است طی چند دهه اخیر کیفیت زندگی به مثابه یک هدف اصلی توسعه جامعه بر سیاست‌گذاری‌های بسیاری از کشورها تأثیر گذار بوده است (میری، ۱۳۸۹). کیفیت زندگی یک ساختار پیچیده و چندبعدی است که نیاز به روش‌های مختلف از دیدگاه‌های نظری مختلف دارد. کیفیت زندگی در رشته‌های مختلف وجود دارد. رضایت در زندگی فرد، داشتن بهداشت خوب، راحتی و رابطه خوب و... می‌باشد (Serag, 2012).

تعریف کیفیت زندگی

واژه کیفیت زندگی در لاتین «Qual» به معنی چیزی و چه «Quality» به مفهوم چگونگی آمده و «Qol» از نظر واژه به معنی چگونگی زندگی است و در برگزیده تفاوت‌های آن است که برای هر فرد منحصر به فرد بوده و با دیگران متفاوت است (کوچکی نژاد و همکاران، ۱۳۹۰). کیفیت زندگی مفهوم جدیدی نیست. این مفهوم در فلسفه یونان نیز وجود داشته و ارسطو در مبحث شادکامی بدان اشاره کرده است. بطور کلی کیفیت زندگی از واژه‌هایی است که تعریف مشخص و یکسانی ندارد؛ اگر چه مردم به شکل غریزی معنای آن را درک می‌کنند، لیکن همان گونه که اشاره گردید این مفهوم برای آن‌ها یکسان نیست. از آن‌جا که مانند سایر متغیرها اندازه‌گیری آن مستلزم وجود تعریف جامع و مشخصی از آن خواهد بود همواره تلاش شده است تا تعریف مناسبی برای آن ارائه گردد. بسیاری از تحقیقات، تعریفی از کیفیت زندگی ارائه نمی‌دهند. این امر یا به این علت است که تعریف آن را بسیار ساده می‌انگارند یا به جهت پیچیده بودن این مفهوم از آن اجتناب می‌کنند، در حالی که با توجه به عدم اجماع در مورد تعریف این واژه، انتظار می‌رود در پژوهش‌های مربوط، این مفهوم و ابعاد در نظر گرفته شده برای آن به صورت شفاف مشخص شوند. آنچه که در این تعریف اهمیت زیادی دارد این است که با آن بتوان میان این مفهوم و سایر مفاهیم مرتبط مانند "خوب بودن"، "وضعیت سلامت"، "رضایت از زندگی" و "امید" تمایز قابل‌شد (نجات، ۱۳۸۷). همچنین در دوران جدید کسانی چون کی‌یرکگارد^۱، ژان پل سارتر^۲، مازلو^۳ و دیگران در مباحث مربوط به حالات درونی اشخاص به آن توجه کرده‌اند (پورطاهری، ۱۳۹۰). کیفیت زندگی به شدت با سطح رضایت از زندگی و رسیدن به نیازها و خواسته‌های گروه‌های مختلف جامعه بستگی دارد. (Discoli, 2014). رضوانی و منصوریان اجزای کیفیت زندگی را براساس مدل رافائل و همکارانش در سه جزء بودن (در ابعاد؛ مادی، روانی و معنوی)، دارایی (در ابعاد؛ مادی، اجتماعی و اجتماع محلی) و شدن (در ابعاد؛ سودمندی، فراغت و رشد) بر طبق جدول ۱ بیان داشته‌اند.

¹ Kerkegaard

² Sarter

³ Maslow

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

جدول ۱: اجزای کیفیت زندگی براساس مدل رافائل و همکاران

شاخص	بودن
سلامت جسمی، بهداشت فردی، تغذیه، فعالیت‌های بدنی، ظاهر فیزیکی	مادی
سلامت روانی، شناخت، احساسات، عزت نفس، خودپنداره	روانی
ارزش‌های شخصی، استانداردهای رفتار شخصی، اعتقادات معنوی	معنوی
شاخص	دارایی
مسکن، محل کار/مدرسه، همسایگی، اجتماع محلی	مادی
خانواده، دوستان، همسایگی و اجتماع محلی، همکاران	اجتماعی
درآمد، خدمات بهداشتی و اجتماعی، استخدام، برنامه‌های آموزشی، برنامه‌های تفریحی	اجتماع محلی
شاخص	شدن
فعالیت‌های خانوادگی، فعالیت‌های داوطلبانه	سودمندی
فعالیت‌هایی که باعث افزایش آرامش و کاهش فشار روحی می‌شوند	فراغت
فعالیت‌هایی که باعث بهبود دانش و مهارت می‌شوند، سازگاری با تغییرات	رشد

مأخذ: رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷.

دیدگاه‌ها درباره کیفیت زندگی

به طور کلی در پژوهش‌ها درباره کیفیت زندگی به چهار رویکرد کاملاً مجزا می‌توان اشاره کرد:

دیدگاه اسکاندیناویایی کیفیت زندگی

این رویکرد در اکثر کشورهای اروپایی، به ویژه کشورهای اسکاندیناویایی، طرفدار دارد و جان درینویسکی (Drenwsky) و ریچارد تیتموس (Titmus) آن را ابداع کرده‌اند. در این رویکرد، بر شرایط عینی زندگی و معرف‌های مرتبط با آن تأکید شده است و کیفیت زندگی افراد در گرو ارضای نیازهای اولیه زندگی است.

دیدگاه آمریکایی کیفیت زندگی

در اکثر تحقیقاتی که در کشورها آمریکا در مورد کیفیت زندگی انجام شده است، محققان بیشتر به تجارب ذهنی افراد از زندگیشان توجه کرده و بر معرف‌های ذهنی تأکید کرده‌اند. از اثر گذاران بر این رویکرد می‌توان به روانشناس اجتماعی، توماس (W. I. Thomas)، اشاره کرد. در این رویکرد از رضایتمندی و خوشبختی به عنوان معرف‌های اصلی سنجش یاد می‌شود. در کنار این دو رویکرد، رویکرد دیگری نیز وجود دارد که بر دو بعد عینی و ذهنی کیفیت زندگی اشاره کرد. طبق جدول ۲ براتی و یزدان‌پناه شاه‌آبادی حالات مختلف کیفیت زندگی را با توجه به این دو رویکرد (عینی و ذهنی کیفیت زندگی) به چهار وضعیت تقسیم کرده‌اند.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

جدول ۲: حالات مختلف کیفیت زندگی نسبت به ترکیب ابعاد عینی و ذهنی کیفیت زندگی

ارزیابی ذهنی زندگی		شرایط عینی زندگی
بد	خوب	
ناهماهنگی (ثروتمند ناشاد)	بهبیستی (ثروتمند شاد)	خوب
محرومیت (فقیر ناشاد)	انطباق (فقیر شاد)	بد

منبع: براتی و یزدان‌پناه شاه‌آبادی، ۱۳۹۰.

دیدگاه مخاطب محور

این رویکرد بر پایه سطوح متفاوت ادراک روابط متقابل شان اثر می‌گذارد. سوال می‌شود و متغیرهای کیفیت محیط استخراج می‌گردد. به عبارت دیگر این رویکرد معیار کیفیت بر پایه درک مخاطبان عام از چگونگی فهم انتظارشان از حوزه تعامل اجتماعی متقابل مبتنی است.

دیدگاه روانشناختی - ادراکی

طبق این دیدگاه ارتباط بین شخص و محیط توسط ویژگی‌های شخصی (همچون سن، وضعیت اجتماعی - اقتصادی، روش‌های مختلف سازگاری، خصیصه‌های روان شخصیتی و ...) خصیصه‌های محیط همچون ارزش‌های موجود در آن یا ظرفیت ارزشی آن، قابلیت سنجش‌پذیری و ویژگی‌های خاص محیط و همچنین در کنار دو عامل فوق، ویژگی‌های منتج از اثرات متقابل بین شخص و محیط که به تعامل بین فرد و محیط پیرامون وی و ارزش‌پذیری شخص از محیط پیرامونی‌اش منجر می‌شود، متأثر می‌شود (عظیمی، ۱۳۸۹).

نظریه حد‌آکثر کردن مطلوبیت

بنجامین هیگینز، ملوین ردر و تیور سائوسکی معتقدند که حد‌آکثر کردن مطلوبیت و داشتن، زندگی راحت یک بخش از زندگی افراد است، یعنی هدف مدیران حد‌آکثر کردن رضایت است که تنها با پول بیشتر به دست نمی‌آید بلکه ممکن است با داشتن وقت استراحت کافی عملی گردد. یعنی هم درآمد. و هم استراحت باید جزء جداناپذیر اهداف بنگاه باشد. به نظر هیگنز سه عامل باعث می‌شود که کارآفرین با تولید کمتر، از حد‌آکثر سود قانع شود.

- نیروهایی که زندگی راحت را بر فعالیت بیش از حد ترجیح می‌دهند به دنبال حد‌آکثر سود نیستند.

- تمایل به داشتن بنگاه بزرگتر، قدرت بیشتر، اعتبار و امکانات بیشتر زمانی است که تولید بیشتر باشد به این خاطر مقدار تولید از سطح تولیدی که سود را حد‌آکثر سازد بیشتر می‌گردد.

- نیروهایی وجود دارند که مانع می‌شود کارآفرین وضعیت موجود را تغییر دهد، در نتیجه معمولاً تولید آنان بیش تر یا کمتر از سطح حد‌آکثر سود است (یوسفی، ۱۳۸۲).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

جدول ۳: مکاتب فکری اجتماعی و سیاسی مرتبط با کیفیت زندگی و رفاه

مکانیزم‌های تقویت کننده کیفیت زندگی و رفاه	مکانیزم‌های کاهش دهنده کیفیت زندگی و رفاه	مکاتب فکری اجتماعی
توزیع عادلانه ثروت و قدرت، تعیین چارچوب حقوقی فرد در جامعه و اتخاذ راهکارهای جامعه‌مدار	توزیع نابرابر قدرت و ثروت، عدم توجه به حقوق طبیعی و مدنی خصوصی‌سازی و فردگرایی	تفکر و نظریه عدالت اجتماعی
توزیع عادلانه منابع و درآمدها، تأمین حداقل‌های زندگی، توجه به گروه‌های اقلیتی و اصلاح سیستم‌های توزیع و تولید	عدم دسترسی به کالا و خدمات، تقسیم ناعادلانه منابع و درآمد و انزوای اجتماعی	مکتب چشم‌انداز تبیین فقر
به کارگیری مکانیزم‌های مشارکتی، توجه به زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی، حذف و کمرنگ کردن موانع قانونی و اجتماعی، توجه به حقوق کودکان، اقلیت‌ها و گروه‌های منزوی، برابری در استفاده از فرصت‌های اجتماعی و گسترش دامنه توزیعی خدمات اجتماعی و انسانی	عدم توجه به انسان‌ها در برنامه‌ریزی‌های توسعه، عدم مشارکت، وجود تبعیض، عدم توجه به حق مالکیت، نبود تأمین اجتماعی و اشتغال، عدم برخورداری از سطح زندگی مناسب و نپرداختن به زیرساخت‌های آموزشی	تفکر و اندیشه حق توسعه
پرداختن به آموزش به عنوان بنیان و زمینه ساز اصلی سایر ابعاد توسعه و تقویت نقش مردم در برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها	عدم توجه به سرمایه‌های انسانی، در نظر نگرفتن بسترهای اجتماعی و انسانی توسعه، شکوفا نشدن قابلیت‌های انسانی توسعه در راستای برنامه‌های توسعه، فراموش شدن ابعاد انسانی و اجتماعی در برنامه‌ها	نظریه توسعه انسانی

اینترنت و آسیب‌های آن

پیدایی ارتباطات کامپیوتری نیز همانند ظهور و فراگیری رسانه‌های ارتباطی گذشته بحث‌ها و تحقیقات متعددی را بر سر آثار فردی و اجتماعی، آثار کوتاه مدت و بلند مدت، عمقی یا سطحی برای نشان دادن آثار مثبت و منفی آن به راه انداخته است. آسیب‌های اجتماعی ناشی از اینترنت بسیار فراتر از ماهواره است. چراکه تسهیلات آن هم بیشتر از ماهواره است، هرچه تسهیلات بیشتر باشد خطرات هم بیشتر است. اکنون ماهواره و سایر وسایل ارتباط جمعی ابزاری هستند در خدمت اینترنت. از جمله ویژگی‌های آن، کم هزینه بودن، آسان بودن تولید و نشر مطالب و تنوع و جذابیت اطلاعات در آن نسبت به رادیو و تلویزیون است. انتخاب مطالب اینترنت خیلی راحت تر از دسترسی به سایر وسایل ارتباط جمعی است.

آسیب‌های امنیتی و سیاسی

هک کردن و بردن اطلاعات و تشکیل فرقه‌های الحادی با اهداف وانگیزه‌های خاص، گروه‌های شیطان پرستی و بسیاری دیگر از گروه‌های الحادی جزء از جمله آسیب‌های اینها هستند.

آسیب‌های جسمانی

سبب کاهش فعالیت‌های بدنی و بروز بیماری‌های قلبی و عروقی و اثرات ویرانگر روی عملکرد مغز می‌شود که این امر سبب ازدست دادن مادران سالم در آینده می‌شود. تغییر در الگوی خواب تیک‌ها، فشارهای عصبی، چشم درد، چاقی و انزوای اجتماعی را منجر می‌شود؛

آسیب‌های اجتماعی

گسترش استفاده بی حد و حصر از رسانه‌های جدید موجب گسست فرهنگی و تقدس‌زدایی از ارزش‌های دینی و اجتماعی و ملی و میراث فرهنگی به فرجامه ایرانی می‌شود پی آمدهای منفی دیدن هرزه نگاری‌ها و محتوای جنسی و غیراخلاقی.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

ویژگی‌های آماری مربوط به سن پاسخگویان

ترکیب سنی والدین دانش آموزان در ۵ گروه سنی طبقه‌بندی شده است. همانطور که جدول ۴ نشان می‌دهد. در گروه سنی ۲۵-۳۵ سال، ۰/۹ درصد در گروه سنی ۳۵-۴۵ سال، ۴۶/۵ درصد در گروه سنی ۴۵-۵۵ سال، ۲۳/۴ درصد در گروه سنی ۵۵-۶۵ سال، ۱۵/۷ درصد و در گروه سنی ۶۵ سال به بالاتر ۳/۵ درصد قرار دارند.

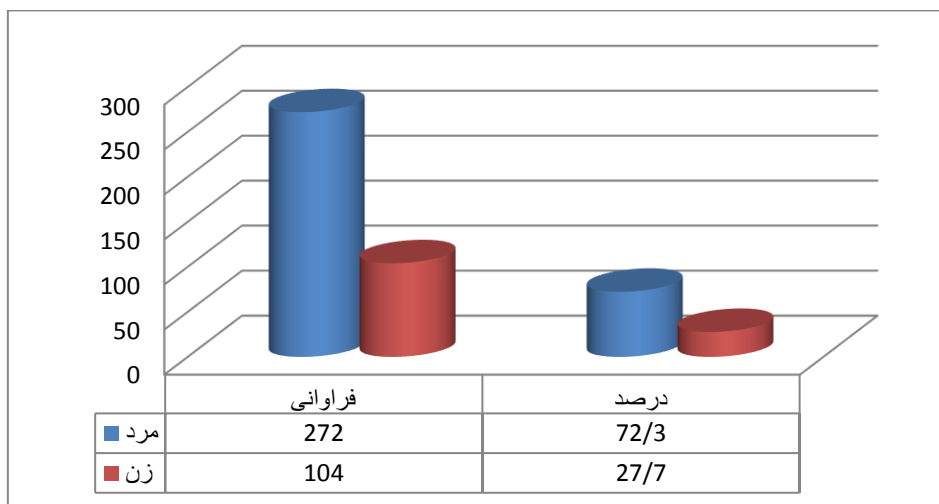
جدول ۴: توزیع سنی نمونه‌های آماری

ردیف	سن پاسخگویان	فراوانی	درصد
۱	۲۵-۳۵	۳۴	۹
۲	۳۵-۴۵	۱۷۵	۴۶/۵
۳	۴۵-۵۵	۸۸	۲۳/۴
۴	۵۵-۶۵	۵۹	۱۵/۷
۵	بالاتر از ۶۵ سال	۲۰	۵/۳
۶	جمع	۳۷۶	۱۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

ویژگی‌های آماری مربوط به جنس پاسخگویان

داده‌های آماری مربوط به نمودار ۱ نشان می‌دهد که از بین ۳۷۶ نفری که مورد پرسشگری قرار گرفته‌اند ۲۷۲ نفر معادل ۷۲/۳ درصد را مردان و ۱۰۴ نفر معادل ۲۷/۷ درصد را زنان تشکیل داده‌اند.

نمودار ۱: توزیع جنسی نمونه‌های آماری، یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۱

یافته‌های استنباطی

جدول ۵ نشان می‌دهد برای شاخص‌ها از نظر پاسخگویان شاخص‌های توانایی تامین نیازهای آموزشی، رضایت از موفقیت‌های دانش آموز و رضایت از زندگی به ترتیب با میانگین‌های ۲/۵۹، ۲/۵۴ و ۲/۴۲ رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین شاخص‌های امید به آینده فرزندان و میل به ماندگاری با میانگین ۲/۳۰ و ۲/۱۱، رتبه پنجم و ششم را کسب نموده‌اند.

جدول ۵: میانگین وزنی و انحراف معیار شاخص‌ها از نظر پاسخگویان

			شاخص‌ها
رتبه	انحراف معیار	میانگین	
۳	۰/۸۷	۲/۴۲	رضایت از زندگی
۶	۰/۸۷	۲/۱۱	میل به ماندگاری
۵	۰/۸۰	۲/۳۰	امید به آینده فرزندان
۲	۰/۹۱	۲/۵۴	رضایت از موفقیت‌های دانش آموز
۴	۰/۸۷	۲/۴۰	رضایت از زندگی
۱	۰/۹۰	۲/۵۹	توانایی تامین نیازهای آموزشی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

نتیجه‌گیری

رسانه‌ها با تاکید بر موبایل با توجه به توانمندی‌هایی که دارند، یکی از عوامل بسیار مهم دگرگونی ارزش‌ها، باورها و معیارهای ملی می‌باشند، چه اینکه قادرند با برنامه‌ریزی‌های دقیق و کنترل شده، اندیشه‌های مردم یک جامعه را شکل دهند و رفتار آنان را به صورت دلخواه سمت و سو دهند. و این امر در دنیای امروز، که گروه‌های اولیه جای خود را به گروه‌های ثانویه داده‌اند و روابط عاطفی و چهره به چهره رنگ باخته‌اند، بسیار ملموس بوده و مردم بیش از پیش تحت تأثیر رسانه‌های جمعی قرار دارند و این موجب سنگین شدن مسئولیت رسانه‌ها و صاحبان و گردانندگان آن می‌شود. ابعاد مربوط به کیفیت زندگی و سنجش آن شاید در هیچ زمانی به اندازه امروز وسیع نبوده است. تغییر در سطح درآمد مردم، شرایط زندگی، وضع سلامت، محیط، فشار روحی- روانی، فراغت، شادمانی خانوادگی، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر نظیر آن به شکل مرکب کیفیت زندگی و تغییرات آن را تعیین می‌کند بهبود کیفیت زندگی می‌تواند زمینه‌های دیگر توسعه مانند؛ توسعه اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را به همراه داشته باشد جوهره اصلی کیفیت زندگی، تأمین و ارضاء نیازهای مادی و معنوی انسان به طور توأمان است.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

منابع

۱. باسزا، عاقلی کهنه شهری و مسائلی (۱۳۸۹)، رتبه بندی شاخص کیفیت زندگی در استان‌های کشور. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره ۳۷: ۹۵ - ۱۱۲.
۲. براتی و یزدان‌پناه شاه‌آبادی (۱۳۹۰)، بررسی ارتباط مفهومی سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در محیط شهری (مطالعه موردی: شهر جدید پردیس). جامعه پژوهشی فرهنگی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. شماره ۱: ۲۵ - ۴۹.
۳. پورطاهری، رکن‌الدین افتخاری، و فتاحی (۱۳۹۰)، ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان خاوه شمالی، استان لرستان). پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۷۶: ۱۳ - ۳۱.
۴. حیدری، (۱۳۹۰)، بررسی شاخص‌های کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی استان کهگیلویه و بویر احمد. مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۶: ۵۱ - ۶۶.
۵. رضوانی و منصوریان، (۱۳۸۷)، سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی. فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۳: ۱ - ۲۶.
۶. زبردست و بنی‌عامری، (۱۳۸۹)، بررسی ارتباط میان شاخص‌های عینی و ذهنی بعد خدمات عمومی کیفیت زندگی شهری در شهر جدید هشتگرد. فصلنامه معماری و شهرسازی، شماره ۳: ۵ - ۲۲.
۷. عظیمی، آ (۱۳۸۹)، ابعاد و شاخص‌های کیفیت زندگی شهری. اندیشه و پژوهش، شماره ۵۵: ۴ - ۸.
۸. قالیباف، رمضانزاده لسبویی و یاری شگفتی (۱۳۸۸)، سنجش میزان رضایتمندی ساکنان روستایی از کیفیت زندگی و آثار آن بر امنیت مناطق مرزی: مطالعه موردی بخش نوسود استان کرمانشاه. فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۱۲: ۱۶۳ - ۱۸۴.
۹. کوچکی نژاد، رمضانزاده لسبویی، معصوم‌پور سماگوش و فتاحی (۱۳۹۰)، بررسی و سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان کرمانشاه. چشم‌انداز جغرافیایی (مطالعات انسانی)، شماره ۱۴: ۱۲۰ - ۱۳۸.
۱۰. میری، (۱۳۸۹)، بررسی نقش سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی (مطالعه موردی: بخش پشت آب سیستان). فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، شماره ۴: ۲۵ - ۳۸.
۱۱. نجات، (۱۳۸۷)، کیفیت زندگی و اندازه‌گیری آن. مجله تخصصی اپیدمی ایران، شماره ۲: ۵۷ - ۶۲.

۱۲. یوسفی، (۱۳۸۲)، اقتصاد صنعتی (جلد اول). دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

13. Cramer, V. Seven, T. & Einar, K(2004), *Quality of Life in a City: the Effect of Population Density*. Social Indicators Research. Vol 65: 103- 116.
14. Discoli, K.& Martini, I. & SanJuan, G & Barbero, D(2014),*Methodology Aimated Evaluating Urban Life Quality Levels*,National University of Laplata. Vol 74: 140 - 148
15. Pacione, M (2003), *Urban Environmental Quality and Human Wellbeing: A Social Geographical Perspective*. Landscape and Urban Planning. Vol 65: 16- 30.
16. Serag El, D. & Hamam, F. & Elsayed, A & Elariane Sarah, A(2012),*Principles of Urban Quality of Life for Aneighborhood*. HBRC Journal. Vol 9: 86 - 92.